

УДК 338.1:334.716

Малярець Л. М.
Сабадаш Л. О.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Для нормального функціонування в сучасних соціально-економічних умовах промислові підприємства мають забезпечити свою економічну стійкість, тому проблеми аналізу та оцінювання її мають актуальність та потребують свого вирішення. Автори запропонували інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки рівнів економічної стійкості промислового підприємства. В статті визначена змістовна сутність економічної стійкості підприємства та система частинних показників її, що складає інформаційну основу для оцінювання. Для здійснення оцінювання економічної стійкості підприємства рекомендується обчислювати інтегральні показники за кожною зі складових економічної стійкості та загальний показник на основі найвпливовіших показників, які встановлені за допомогою факторного аналізу. Для детального вивчення економічної стійкості підприємства слід аналізувати її структуру. Встановлено, що промислове підприємство володіє економічною стійкістю, якщо її відповідна структура зберігається протягом періоду функціонування. Тому для забезпечення економічної стійкості темпи змін найважливіших її показників мають відповідати деякому структурному нормативу. Автори запропонували для оцінювання економічної стійкості підприємства визначити інтегральний показник її структури на основі матриці базисних темпів змін найвпливовіших показників. В статті обґрунтована доцільність здійснення процедури оцінювання за відповідними етапами.

Ключові слова: оцінювання економічної стійкості, інформаційно-аналітичне забезпечення, інтегральний показник структури економічної стійкості, структурний динамічний норматив, етапи процедури оцінювання.

Постановка проблеми. Складність соціально-економічних умов діяльності вітчизняних підприємств потребують розроблення управлінських заходів забезпечення їх економічної стійкості. Складність умов діяльності підприємств підтверджують дані офіційної статистики, а саме: у 2018 р. фінансовий результат до оподаткування великих та середніх підприємств становив 353,0 млрд. грн прибутку (у 2017 р. – 285,6 млрд. грн); прибуток становив 580,0 млрд. грн, або 104,1% порівняно з 2017 р., збитків допущено на суму 227,0 млрд. грн (або 83,6%); частка збиткових підприємств у 2018р. становила 22,9% (у 2017 р. – 23,5%). У січні–березні 2019 р. порівняно з січнем–березнем 2018 р. індекс промислової продукції становив 99,1%, у 2018 р. порівняно із 2017 р. індекс промислової продукції склав 101,1% [1]. З огляду на складність економічної ситуації в Україні, оцінювання економічної стійкості промислового підприємства набуває важливості як управлінський інструментарій у сучасному мінливому середовищі.

У зв'язку з цим, в умовах нестабільності ринкового середовища із притаманними йому високим ступенем невизначеності, динамічністю та різноманітністю економічних перетворень, ресурсним дефіцитом та іншими несприятливими факторами впливу на функціонування підприємств для нормального свого функціонування підприємства мають забезпечити свою економічну стійкість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблеми забезпечення економічної стійкості промислових підприємств знайшли відображення в працях багатьох вітчизняних і зарубіжних авторів. Серед них можна виокремити праці О.В. Ареф'євої [2], С.К. Рамазанова [3], Т.В. Пономаренко [4], В.Л. Іванова [5], В.А. Даниленко [6], Т.С. Мірошніченко [7], В.Г. Маргасової [8], С.В. Козловської [9], Н.В. Шандової [10].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість досліджень, на сьогодні відсутні обґрунтування методичних рекомендацій стосовно визначення економічної стійкості підприємства та її оцінки з урахуванням її структурного змісту. Для вирішення проблем методичного забезпечення оцінки

економічної стійкості промислових підприємств слід уточнити змістовну сутність поняття економічної стійкості та сформулювати інформаційне й аналітичне забезпечення оцінювання для об'єктивного визначення її рівня.

Метою статті є формування інформаційно-аналітичного забезпечення оцінювання економічної стійкості промислового підприємства в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Економічна стійкість є важливою характеристикою діяльності підприємства, яка відображається в системі частинних та інтегральних показників, які характеризують різні види діяльності цього підприємства та їх ефективності; причинно-наслідкові взаємозв'язки цих показників з факторами впливу визначають гомеостаз внутрішнього та зовнішнього середовищ діяльності підприємств, а близькість рейтингу темпів змін цих показників до деякого структурного нормативу економічної стійкості є умовою її збереження та забезпечення [11].

Оскільки основними видами діяльності промислових підприємств в сучасних умовах є виробничо-господарська, фінансова та інвестиційна діяльність тому економічну стійкість слід розглядати за цими трьома складовими. Відомо, що фінансова складова орієнтована на максимізацію ринкової вартості підприємства й прибутку, виробничо-господарська складова спрямована на формування та ефективне використання виробничого потенціалу підприємства, інвестиційна – на його розвиток. Тому необхідно досліджувати кожен складову та їх взаємозв'язок в умовах впливу внутрішніх та зовнішніх факторів функціонування підприємства.

Інформаційну основу для визначення економічної стійкості підприємства складає ієрархічна система частинних та інтегральних показників. Аналіз науково-практичних робіт з економічного аналізу та управління показав доцільність віднесення до системи показників економічної стійкості промислового підприємства частинних показників, які наведено в табл. 1.

Дослідження проблем оцінювання економічної стійкості промислових підприємств пока-

Таблиця 1

Система частинних показників економічної стійкості промислового підприємства

Складова економічної стійкості	Частинні показники та їх позначення
Фінансова складова	X_1 – валовий прибуток; X_2 – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; X_3 – коефіцієнт оборотності власного капіталу; X_4 – коефіцієнт поточної ліквідності (або покриття); X_5 – коефіцієнт абсолютної ліквідності; X_6 – коефіцієнт швидкої ліквідності; X_7 – коефіцієнт маневреності власного капіталу; X_8 – коефіцієнт концентрації позикового капіталу; X_9 – коефіцієнт фінансової автономії; X_{10} – коефіцієнт фінансової стійкості; X_{11} – вартість чистих активів; X_{12} – коефіцієнт мобільності активів; X_{13} – період окупності активів (роки); X_{14} – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; X_{15} – строк погашення дебіторської заборгованості (дні); X_{16} – рентабельність власного капіталу (%)
Виробничо-господарська складова	X_{17} – витрати на оплату праці; X_{18} – фондівіддача; X_{19} – рентабельність продажів по чистому прибутку (%); X_{20} – ресурсівіддача; X_{21} – коефіцієнт оборотності виробничих запасів; X_{22} – коефіцієнт зносу основних засобів; X_{23} – період одного обороту запасів (днів); X_{24} – фінансовий результат від звичайної діяльності; X_{25} – прибуток від реалізації продукції; X_{26} – рентабельність продажів (%); X_{27} – рентабельність витрат (%); X_{28} – витрати на 1 грн реалізованої продукції (коп.); X_{29} – коефіцієнт оборотності готової продукції; X_{30} – тривалість операційного циклу; X_{31} – середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу; X_{32} – питома вага працівників віком до 50 років в загальній їх чисельності; X_{33} – питома вага працівників, які підвищили кваліфікацію у поточному році в загальній їх чисельності; X_{34} – коефіцієнт звільнення кадрів
Інвестиційна складова	X_{35} – середньорічна кількість акцій; X_{36} – чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію; X_{37} – дивіденди на одну просту акцію; X_{38} – частина внесків учасників у структурі власного капіталу; X_{39} – частина вилученого капіталу у структурі власного капіталу; X_{40} – коефіцієнт реінвестування

Джерело: сформовано авторами на основі [12–13]

зали необхідність визначення причинно-наслідкових механізмів, які склалися та діють на конкретному підприємстві [14]. Отже, спочатку слід визначити фактори, що впливають на економічну стійкість реального підприємства, наприклад, ПАТ «Мотор Січ». Для цього рекомендується застосувати багатовимірний статистичний метод – факторний аналіз для сис-

теми частинних показників. Отже, взявши за інформаційну основу систему частинних показників економічної стійкості за трьома складовими: виробничо-господарською, фінансовою та інвестиційною в динаміці 11 років та обчисливши факторний аналіз, отримали такі моделі латентних факторів, які впливають на кожну зі складових:

$$F_1 = 0,262x_1 + 0,322x_2 + 0,305x_4 - 0,277x_3 + 0,289x_{10} + 0,332x_{11} + 0,249x_{12} + 0,107x_{13} - 0,264x_{14} + 0,280x_{15} - 0,165x_{16} + 0,311x_5 - 0,225x_6 + 0,149x_7 - 0,004x_8 + 0,214x_9, \quad (1)$$

$$F_2 = 0,260x_{17} - 0,166x_{18} + 0,049x_{19} + 0,281x_{30} - 0,236x_{31} - 0,290x_{32} - 0,287x_{33} + 0,050x_{34} - 0,172x_{20} - 0,285x_{21} - 0,208x_{22} + 0,281x_{23} + 0,280x_{24} + 0,282x_{25} + 0,252x_{26} + 0,252x_{27} - 0,252x_{28} - 0,134x_{29},$$

$$F_3 = 0,523x_{35} + 0,527x_{36} - 0,161x_{37} - 0,533x_{38} - 0,290x_{39} + 0,227x_{40}. \quad (2)$$

Під впливом фактору (F_1), що діє на фінансову складову економічної стійкості, найбільше змінюється показник вартості чистих активів (x_{11}), потім коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (x_2), коефіцієнт абсолютної ліквідності (x_5), і т.д. Тобто аналітично рейтинг впливу частинних показників визначається виразом:

$$x_{11} > x_2 > x_5 > x_4 > x_{10} > x_{15} > x_3 > x_{14} > x_1 > x_{12} > x_6 > x_9 > x_{16} > x_7 > x_{13} > x_8. \quad (3)$$

Найбільше змінюється під впливом цього фактору показник вартості чистих активів. Це пояснюється тим, що в процесі своєї діяльності підприємства повинні постійно турбуватися про підтримання на певному рівні гарантій кредиторів, які чітко відслідковують паритет між величиною зареєстрованого статутного капіталу і реальною вартістю чистих активів (власного капіталу) підприємства. На решту фінансових показників впливає розмір позикового капіталу по відношенню до власного капіталу або загальної суми фінансових ресурсів. Підприємство може стабільно функціонувати в умовах високої фінансової залежності від коштів кредиторів, але зміна ринкової ситуації, інші негативні впливи зовнішнього та внутрішнього середовища можуть призвести до того, що це підприємство не зможе відповідати за

процентними зобов'язаннями та зобов'язаннями щодо повернення кредиту. Тому висока частка зобов'язань створює загрози фінансовій стійкості підприємства у середній та довгостроковій перспективах.

Під впливом фактору (F_2), що діє на виробничо-господарську складову економічної стійкості підприємства, найбільше змінюється показник питоми ваги працівників віком до 50 років в загальній їх чисельності (x_{32}) потім питома вага працівників, які підвищили кваліфікацію у поточному році в загальній їх чисельності (x_{33}) і т.д. Тобто аналітично маємо таке співвідношення між показниками:

$$x_{32} > x_{33} > x_{21} > x_{25} > x_{30} > x_{23} > x_{24} > x_{17} > x_{26} > x_{27} > x_{28} > x_{31} > x_{22} > x_{20} > x_{18} > x_{29} > x_{34} > x_{19}. \quad (4)$$

Такий взаємозв'язок в показниках пояснюється впливом державної політики у сфері пенсійного забезпечення та плінністю кадрів на підприємстві в цілому. Модернізацію виробництва, застосування прогресивних технологій також потрібно враховувати як фактори, що впливають на зміну показників. Суттєвий вплив також має встановлений державою порядок формування витрат на виробництво продукції; обчислення й калькулювання собівартості продукції; визначення позареа-

Інтегральні показники економічної стійкості кожної її складової та загального рівня у динаміці (2007–2017 років) ПАТ «Мотор Січ»

Рік	I1 (фінансова складова)	I2 (виробничо-господарська складова)	I3 (інвестиційна складова)	I Загальний рівень
2007	0,193	0,170	0,187	0,183
2008	0,108	0,172	0,100	0,123
2009	0,382	0,364	0,337	0,361
2010	0,342	0,274	0,264	0,291
2011	0,435	0,491	0,246	0,375
2012	0,408	0,481	0,253	0,367
2013	0,356	0,332	0,212	0,293
2014	1,000	1,000	1,000	1,000
2015	0,534	0,467	0,306	0,424
2016	0,342	0,274	0,264	0,291
2017	0,379	0,319	0,405	0,366

Джерело: сформовано авторами на основі даних [15]

лізаційних прибутків і витрат; визначення балансового прибутку.

Фактор (F_3), який впливає на інвестиційну складову економічної стійкості підприємства, найбільше діє на змінення показника середньорічної кількості акцій (x_{35}), потім – на чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію (x_{36}) і т.д. Маємо співвідношення:

$$x_{35} > x_{36} > x_{37} > x_{38} > x_{39} > x_{40}. \quad (5)$$

Означені частинні показники відображають позицію підприємства на ринку, а саме: чим кращі значення показників виробничо-господарської, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства, тим економічно привабливим буде підприємство для акціонерів. У зв'язку з цим важливим є зростання чистого прибутку компаній. Але зростання чистого прибутку не єдиний показник, оскільки темпи зростання дивідендів значно більші від темпів зростання виручки. Зміна дивідендної політики підприємств слідом за зміною рівня корпоративного управління – фактор, який свідчить про позитивні тенденції на підприємстві.

Таким чином, використання аналітичного інструментарію ідентифікування латентних факторів економічної стійкості підприємства допомагає здійснювати моніторинг та вчасно реагувати на негативні прояви внутрішнього і зовнішнього середовища на основі постійного здійснення коригуючи дій для забезпечення економічної стійкості підприємства.

Отже, на основі визначених найвпливовіших показників слід здійснювати моніторинг економічної стійкості підприємства, причому, коригуючи значення, наприклад, найбільш рейтингових показників, можна опосередковано коригувати і значення інших показників економічної стійкості. Решта показників, які не задіяні в причинно-наслідкових взаємозв'язках, потребують додаткового їх розгляду та з'ясування причин такої ситуації.

Для визначення рівня економічної стійкості підприємства рекомендується взяти найвпливовіші показники за складовими та обчислити інтегральний показник. Найпоширеніші методи обчислення інтегральних показників в економіці ґрунтуються на адитивному та мультиплікативному повному згортанні сукупності показників, а також спеціальних математичних методах таких, як таксономічний метод побудови інтегрального показника розвитку та метод побудови показника якості Харрінгтона. Достатньо простий обчис-

лювальний алгоритм таксономічного показника розвитку обумовив вибір його в якості методу побудови інтегрального показника економічної стійкості підприємства. В табл. 2 наведено значення інтегральних показників економічної стійкості кожної її складової та загальний рівень.

Аналіз економічної стійкості свідчить про наявну спільну тенденцію до спадання, що викликає занепокоєння, оскільки така тенденція впливає як на поточний стан діяльності підприємства, так і на рівень забезпечення економічної стійкості в наступні періоди часу (рис. 1).

З рис. 1 видно, що на ПАТ «Мотор Січ» в цілому спостерігається низький рівень економічної стійкості за всіма складовими, виключенням є 2014 рік. Це пояснюється зменшенням валового прибутку, коефіцієнта поточної ліквідності (або покриття) та коефіцієнта швидкої ліквідності і, навпаки збільшенням рівня фондівіддачі, рентабельності продажів по чистому прибутку та коефіцієнта оборотності виробничих запасів.

Для детального вивчення економічної стійкості підприємства слід аналізувати її структуру. Промислове підприємство володіє економічною стійкістю якщо її відповідна структура зберігається протягом періоду функціонування. Для забезпечення економічної стійкості темпи змін найважливіших її показників мають відповідати деякому структурному нормативу.

Отже, для визначення інтегрального показника структури економічної стійкості промислового підприємства доцільно скористатись методикою І.М. Сирожина визначення системи показників ефективності та якості, яка ґрунтується на ідеї існування нормативного порядку темпів змін частинних показників [16]. Іншими словами, на підприємстві буде забезпечуватись економічна стійкість, якщо буде зберігатись нормативне співвідношення темпів змін її найважливіших частинних показників. На основі детального аналізу наукової та практичної літератури щодо співвідношення темпів змін економічних показників був обґрунтований структурний динамічний норматив, який представлено в табл. 3.

Обчислення інтегрального показника структури економічної стійкості підприємства на різних стадіях дозволить виявити резерви її збільшення.

Початковими даними для визначення інтегрального показника структури економічної стійкості підприємства є матриця базисних темпів змін цих 15 найважливіших показників протягом пері-

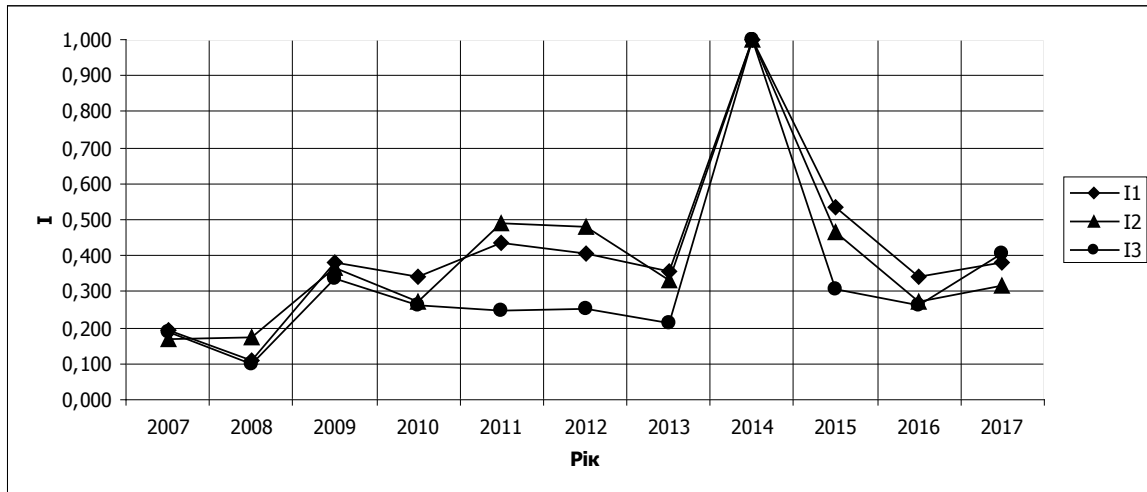

Рис. 1. Інтегральні показники складових економічної стійкості підприємства ПАТ «Мотор Січ» та загального її рівня

Джерело: сформовано авторами на основі даних [15]

Таблиця 3

Структурний норматив економічної стійкості промислового підприємства

Частинний показник економічної стійкості підприємства	Ранг показника в нормативі
Валовий прибуток	1
Коефіцієнт поточної ліквідності (або покриття)	2
Коефіцієнт фінансової стійкості	3
Коефіцієнт звільнення кадрів	4
Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу	5
Рентабельність витрат (%)	6
Фінансовий результат від звичайної діяльності	7
Коефіцієнт зносу основних засобів	8
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	9
Фондовіддача	10
Рентабельність продажів по чистому прибутку (%)	11
Прибуток від реалізації продукції	12
Вартість чистих активів	13
Витрати на 1 грн реалізованої продукції (коп.)	14
Витрати на оплату праці	15

Джерело: сформовано авторами на основі [3, с. 386; 4, с. 204; 10, с. 258; 17, с. 167; 18, с. 94; 19, с. 138; 20, с. 103]

оду дослідження тобто $Q = (q_{ij})_{15 \times 10}$, де q_{ij} – індекс i -го показника в j -й рік. В якості базисного слід взяти перший рік всього періоду дослідження. На основі цієї матриці будуватиметься матриця рангів $G = (g_{ij})_{15 \times 10}$, при цьому найбільшому значенню індексу присвоюється ранг 1 і так далі. За допомогою матриці рангів слід обчислити рангові коефіцієнти кореляції Спірмена ($r_{c,j}$) та Кенделла ($r_{\tau,j}$):

$$r_{c,j} = 1 - \frac{6 \sum_{i=1}^N d_{ij}}{m(m^2 - 1)}, \quad (6)$$

де $d_{ij} = p_{ij} - e_i$;

$$r_{\tau,j} = 1 - \frac{4 \sum_{i=1}^N s_{ij}}{m(m-1)}, \quad (7)$$

де $d_{ij} = p_{ij} - e_i$;

s_{ij} – число інверсій для i -го показника та її динамічним структурним еталоном.

Інтегральний показник структури економічної стійкості підприємства обчислюється за формулою:

$$I_{s,j} = \frac{(1 + r_{c,j})(1 + r_{\tau,j})}{4}, \quad (8)$$

де $I_{s,j} \in [0, 1]$ та чим ближче значення інтегрального показника до 1, тим більш упорядкована структура темпів змін найважливіших показників економічної стійкості та ближча вона до нормативу.

Порівняльний аналіз динаміки загального інтегрального показника (I_p) та інтегрального показника структури (I_c) (рис. 2) показує, що протягом всього досліджуваного періоду, інтегральний показник структури знаходиться на достатньому рівні (0,45 – 0,55). Чого не можна сказати про інтегральний показник загального рівня економічної стійкості. Це пояснюється тим, що ПАТ «Мотор Січ» стало застосувати нову програму розвитку. І в 2014 році дана програма показала найкращий результат – загальний інтегральний показник рівня економічної стійкості сягнув 1,00. Однак закріпити хороший результат не вдалося, і в 2015 та 2016 спостерігається суттєве падіння загального інтегрального показника рівня економічної стійкості. В 2017 році знову незначний підйом, хоча результат 0,366 є доволі посереднім.

У результаті порівняльного аналізу інтегрального показника рівня економічної стійкості та інтегрального показника структури виявлено, що ПАТ «Мотор Січ» знаходиться на стадії спаду і

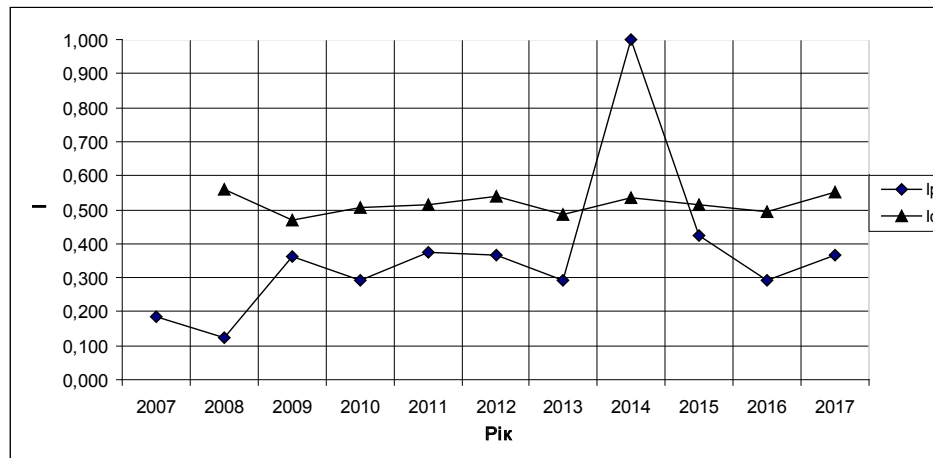

Рис. 2. Динаміка інтегральних показників загального рівня економічної стійкості (I_p) та її структури (I_c) підприємства ПАТ «Мотор Січ»
Джерело: сформовано авторами на основі даних [15]

наближається до кризи. У зв'язку з цим був проведений моніторинг економічної стійкості і встановлено, що обмеженням реалізації стратегії розвитку підприємства є фінанси, а джерелом обмеження – інвестиційна діяльність. У зв'язку з тим, що зміни на підприємстві повинні проводитися в умовах обмеженості фінансових та виробничо-господарських ресурсів та, відповідно, часу, для підприємства існує обмежений набір можливих шляхів подальшого розвитку та виходу з кризових умов.

Висновки і пропозиції. Отже, об'єктивність та дієвість оцінки економічної стійкості ПАТ «Мотор Січ» інформаційно забезпечується системою частинних показників, які дозволяють регулярно спостерігати та діагностувати тенденції зміни стану економічної стійкості, аналітичним інструментом, а саме факторним аналізом для виявлення причинно-наслідкових взаємозв'язків у складових економічної стійкості і визначення найвпливовіших показників, розробленням інтегральних показників стану та забезпечення економічної стійкості, а також самою процедурою оцінювання, яку рекомендується здійснювати за етапами: 1) формування системи частинних показників для опису стану економічної стійкості; 2) визначення причинно-наслідкових взаємозв'язків та механізмів в системі економічної стійкості підприємства;

3) визначення найвпливовіших показників, за якими можна виявляти важелі підвищення рівня та розвитку економічної стійкості; 4) оцінка рівнів економічної стійкості підприємства та її структури; 5) аналізу тенденцій змін найвпливовіших показників та їх відповідності динамічному структурному нормативу для виявлення критичних станів та резервів підвищення економічної стійкості; 6) розроблення управлінських заходів щодо забезпечення економічної стійкості на підприємстві.

Запропоноване інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки рівнів економічної стійкості ПАТ «Мотор Січ» формує її наукове підґрунтя та має практичну значущість в її управлінні. За результатами проведеного дослідження було надано рекомендації щодо поліпшення ефективності господарювання ПАТ «Мотор Січ». Упровадження запропонованих рекомендацій дозволить підвищити ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства та зберегти його конкурентоспроможність з урахуванням цілей розвитку. Перспективою подальших досліджень даної проблеми може розглядатися формування нових напрямків щодо удосконалення методики аналітичного інструментарію ідентифікування допустимих відхилень показників від динамічного структурного нормативу для проведення об'єктивного моніторингу економічної стійкості підприємств.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики країни. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 22.04.2019).
2. Ареф'єва О.В., Городинська Д.М. Управління економічною стійкістю підприємств : монографія. Київ : Європейський університет, 2011. 229 с.
3. Ризики, безпека, кризи і сталий розвиток в економіці. Методології, моделі, методи управління та прийняття рішень / С.К. Рамазанов, О.А. Бурбело, В.В. Вітлінський та ін. ; за ред. С.К. Рамазанов. Луганськ : НОУЛІДЖ, 2012. 947 с.
4. Пономаренко Т.В. Оцінка та формування економічної стійкості підприємства : монографія. Київ : КНУ, 2016. 325 с.
5. Іванов В.Л. Забезпечення організаційно-економічної стійкості промислового підприємства. *Зб. наук. праць Східно-українського національного університету імені Володимира Дала.* 2010. Вип. 22 Ч. 1. С. 31–39.
6. Даниленко В.А. Стабільність підгалузей промисловості України в умовах кризи. *Теоретичні та прикладні питання економіки.* 2011. № 24. С. 322–329.
7. Мірошніченко Т.С. Основні поняття стійкості економічного розвитку. *Економічний вісник Донбасу.* 2011. № 3(25). С. 37–41.
8. Маргасова В.Г. Система забезпечення стійкості національної економіки та її безпеки: теорія, методологія, практика управління : монографія. Чернівці : Десна Поліграф, 2014. 416 с.
9. Козловський С.В. Управління сучасними економічними системами, їх розвитком та стійкістю : монографія. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2010. 432 с.
10. Шандова Н.В. Методологія та практика управління стійким розвитком промислових підприємств : монографія. Херсон : Херсон. нац. техн. ун-т, 2014. 422 с.
11. Сабадаш Л.О. Уточнення змістовної сутності економічної стійкості підприємства в сучасних умовах. *Управління розвитком.* 2018. № 2(192). С. 74–80.

12. Мішеніна Н.В., Мішеніна Г.А., Ярова І.Є. Економічний аналіз : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2014. 305 с.
13. Малярець Л.М., Смолякова О.М. Оптимізація значень показників економічної стійкості підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. № 1(220). С. 11–23.
14. Малярець Л.М., Смолякова О.М. Визначення внутрішніх взаємозв'язків як умов економічної стійкості підприємства. *Проблеми економіки*. 2014. № 4. С. 455–465.
15. Офіційний сайт ПАТ «Мотор Січ». URL: www.motorsich.com/ukr/ (дата звернення: 22.04.2019).
16. Сыроежин И.М. Очерки теории производственных организаций : научное издание. Москва : Экономика, 1970. 246 с.
17. Отенко І.П., Малярець Л.М., Іващенко Г.А. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства : наукове видання. Харків : ХНЕУ, 2007. 348 с.
18. Костырко Л.А. Диагностика потенциала финансово-экономической устойчивости предприятия : монография. Луганск : Восточнокр. нац. ун-т им. В. Даля, 2008. 327 с.
19. Синиця Л.В. Оцінка стійкості підприємства : монографія. Луганськ : Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2010. 183 с.
20. Косянчук Т.Ф., Любченко Н.Л. Комплексне оцінювання економічної стабільності промислових підприємств : монографія. Харків : ХНУ, 2011. 218 с.

References:

1. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky krainy. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: 22 April 2019).
2. Arefieva O.V., Horodynska D.M. (2011). Upravlinnia ekonomichnoiu stiikistiu pidprijemstv [Managing economic sustainability of enterprises]. Kiev : European University. (in Ukrainian)
3. Ramazanov S.K., Burbelo O.A., Vitlinskyi V.V. ta in. (2012). Ryzky, bezpeka, kryzy i stalyy rozvytok v ekonomitsi. Metodolohii, modeli, metody upravlinnia ta pryiniattia rishen [Risks, security, crises and sustainable development in the economy. Methodologies, models, methods of management and decision-making]. Lugansk : NOULIDZh. (in Ukrainian)
4. Ponomarenko T.V. (2016). Otsinka ta formuvannia ekonomichnoi stiikosti pidprijemstva [Estimation and formation of economic stability of the enterprise]. Kiev : KNU. (in Ukrainian)
5. Ivanov V L. (2010). Zabezpechennia orhanizatsiino-ekonomichnoi stiikosti promyslovoho pidprijemstva [Ensuring organizational and economic stability of an industrial enterprise]. *Collection of sciences. works of the East Ukrainian National University named after Volodymyr Dahl*, vol. 22, no. 1, pp. 31–39. (in Ukrainian)
6. Danylenko V.A. (2011). Stabilnist pidhaluzei promyslovosti Ukrainy v umovakh kryzy [Stability of the sub-industries of Ukraine in the conditions of the crisis]. *Theoretical and applied issues of economics*, no. 24, pp. 322–329.
7. Miroshnichenko T.S. (2011). Osnovni poniattia stiikosti ekonomichnoho rozvytku [Basic concepts of sustainability of economic development]. *Economic Bulletin Donbass*, no. 3(25), pp. 37–41. (in Ukrainian)
8. Marhasova V.H. (2014). Systema zabezpechennia stiikosti natsionalnoi ekonomiky ta yii bezpeky [System for ensuring the stability of the national economy and its security: theory, methodology, management practice]. Chernigov : Desna Polihraf. (in Ukrainian)
9. Kozlovskiy S.V. (2010). Upravlinnia suchasnymy ekonomichnymy systemamy, yikh rozvytkom ta stiikistiu [Management of modern economic systems, their development and stability]. Vinnytsia : Merkiuri-Podillia. (in Ukrainian)
10. Shandova N.V. (2014). Metodolohiia ta praktyka upravlinnia stiikym rozvytkom promyslovykh pidprijemstv [Methodology and practice of management of sustainable development of industrial enterprises]. Kherson : Kherson. nats. tekhn. un-t. (in Ukrainian)
11. Sabadash L.O. (2018). Utochnennia zmistovnoi sutnosti ekonomichnoi stiikosti pidprijemstva v suchasnykh umovakh [Clarification of the content of economic sustainability of the enterprise in modern conditions]. *Development management*, no. 2(192), pp. 74–80. (in Ukrainian)
12. Mishenina N.V., Mishenina H.A., Yarova I.Y. (2014). Ekonomichniy analiz : navchalnyi posibnyk [Economic analysis: tutorial]. Sumy : Sumskiy derzhavnyi universytet. (in Ukrainian)
13. Maliarets L.M., Smoliakova O.M. (2015). Optyimizatsiia znachen pokaznykiv ekonomichnoi stiikosti pidprijemstva [Optimization of values of indicators of economic stability of the enterprise]. *Bulletin of the Khmelnytsky National University. Economic Sciences*, no. 1(220), pp. 11–23.
14. Maliarets L.M., Smoliakova O.M. (2014). Vyznachennia vnutrishnikh vzaemoviazkiv yak umovy ekonomichnoi stiikosti pidprijemstva [Determination of internal interconnections as conditions of economic stability of the enterprise]. *Problems of the economy*, no. 4(220), pp. 455–465.
15. Ofitsiyni sait PAT «Motor Sich». Available at: <http://www.motorsich.com/ukr/> (accessed: 22 April 2019).
16. Suroezhyn Y.M. (1970). Ocherky teoryy proyzvodstvennykh orhanyzatsyi : nauchnoe yzdanye [Essays on the Theory of Industrial Organizations: Scientific Edition]. Moskva : Ekonomyka. (in Russian)
17. Otенko І.П., Maliarets L.M., Ivashchenko H.A. (2007). Analiz ta otsinka stratehichnoho potentsialu pidprijemstva [Analysis and evaluation of the strategic potential of the enterprise]. Kharkiv : KhNEU. (in Ukrainian)
18. Kosturko L.A. (2008). Dyahnostyka potentsyala fynansovo-ekonomycheskoi ustoichyvosti predpriyatya [Diagnostics of the potential of financial and economic sustainability of the enterprise]. Lugansk : Vostochnoukr. nats. un-t im. V. Dalia. (in Ukrainian)
19. Synytsia L.V. (2010). Otsinka stiikosti pidprijemstva [Estimation of enterprise sustainability]. Lugansk : Skhidnoukr. nats. un-t im. V. Dalia. (in Ukrainian)
20. Kosianchuk T.F., Liubchenko N.L. (2011). Kompleksne otsiniuvannia ekonomichnoi stabilnosti promyslovykh pidprijemstv [Comprehensive assessment of the economic stability of industrial enterprises]. Kharkiv : KhNU. (in Ukrainian)

Малярець Л. М.
Сабадаш Л. О.

Харьковский национальный экономический университет
имени Семена Кузнеця

ОЦЕНКА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Резюме

Для нормального функционирования в современных социально-экономических условиях промышленные предприятия должны обеспечить свою экономическую устойчивость, поэтому проблемы анализа и оценки ее имеют актуальность и требуют своего решения. Авторы предложили информационно-аналитическое обеспечение оценки уровня экономической устойчивости промышленного предприятия. В статье определена содержательная сущность экономической устойчивости предприятия и система частных показателей ее, что составляет информационную основу. Для осуществления оценки экономической устойчивости предприятия рекомендуется вычислять интегральные показатели по каждой из ее составляющих и общий показатель на основе самых влиятельных показателей, установленных с помощью факторного анализа. Для детального изучения экономической устойчивости предприятия следует анализировать ее структуру. Установлено, что промышленное предприятие обладает экономической устойчивостью, если ее соответствующая структура сохраняется в течение периода функционирования. Поэтому для обеспечения экономической устойчивости темпы изменений важнейших ее показателей должны соответствовать некоторому структурному нормативу. Авторы предложили для оценки экономической устойчивости предприятия определять интегральный показатель ее структуры на основе матрицы базисных темпов изменений самых влиятельных показателей. В статье обоснована целесообразность осуществления процедуры оценивания по соответствующим этапам.

Ключевые слова: оценка экономической устойчивости, информационно-аналитическое обеспечение, интегральный показатель структуры экономической устойчивости, структурный динамический норматив, этапы процедуры оценки.

Malyarets Lyudmyla
Sabadash Liudmyla

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

ASSESSMENT OF THE ECONOMIC SUSTAINABILITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN MODERN CONDITIONS

Summary

For normal functioning in modern socio-economic conditions, industrial enterprises must ensure their economic sustainability, therefore the problems of analyzing and evaluating it are relevant and require their solution. The authors proposed information and analytical support for assessing the level of economic sustainability of an industrial enterprise. The article defines the substantive essence of the economic sustainability of an enterprise and the system of its private indicators, which is the information basis for evaluation. To assess the economic sustainability of an enterprise, it is recommended to calculate the integral indicators for each of the components of economic sustainability and the overall indicator based on the most influential indicators established using factor analysis. For a detailed study of the economic sustainability of the enterprise should analyze its structure. It is established that an industrial enterprise is economically stable if its corresponding structure is maintained during the period of operation. Therefore, to ensure economic sustainability, the rate of change of its most important indicators must correspond to a certain structural standard. The authors proposed to assess the economic sustainability of the enterprise to determine the integral index of its structure on the basis of a matrix of basic rates of change of the most influential indicators. The article substantiates the expediency of the assessment procedure at the relevant stages, namely: 1) the formation of a system of particular indicators to describe the state of economic sustainability; 2) determining the causal relationships and mechanisms in the system of economic sustainability of the enterprise; 3) determination of the best indicators, by which it is possible to identify the levers of increasing the level and development of economic sustainability; 4) assessment of the level of economic sustainability of the enterprise and its structure; 5) analysis of trends in the targeting of indicators and their compliance with the dynamic structural standard for identifying critical conditions and reserves for increasing economic sustainability; 6) development of management measures to ensure the economic sustainability of the enterprise.

Keywords: assessment of economic sustainability, information and analytical support, integral indicator of the structure of economic sustainability, structural dynamic standard, stages of the assessment procedure.